

KRALJEVI DANI

KRALJEVI DANI

Filip Florijan

Sa rumunskog preveo
Đura Miočinović

Naslov originala
Filip Florian:
ZILELE REGELUI

Copyright © 2008 by Editura POLIROM
Copyright © 2019. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Vesna Đukić

Štampa
Artprint Media, Novi Sad

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-032-5

Smederevo, 2019.

www.heliks.rs

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

*Luki, mom sinu,
koji zna šta je radost*

1

Adio

Oproštajno veče u Berlinu završilo se onako kako je trebalo da se završi: žgoljavo telo zubara bilo je opruženo po širini kreveta, s glavom zaronjenom u onu ogromnu i vlažnu dojku, čiji je par odavno odsekla sablja pijanog husara. Nešto pre toga iskapio je šest krigli, častio svakoga ko je ušao u pivnicu, kucao se i grlio s poznatima i nepoznatima, kakva galama!, dobio poslednju partiju vista uz ovacije kibicera, pogotovo stoga što su mu saigrači pomogli da izađe kao pobednik, varajući ne toliko otvoreno, koliko im je pomagala oskudna svetlost sveća postavljenih na stolove i poličice. Napustio je *Der Große Bär** po spuštanju mraka, ostavljajući ih da veruju da će se brzo vratiti iz klozeta i naručiti još jednu turu za sve; inače, ostavio je na naslonu stolice jedan pohaban mantil prekratkih rukava, koji nije mogao da stane u prtljag za „Bukarest“, ali koji mu je olakšao izlazak sa scene. U bordel, nešto kasnije, primili su ga uz radosno podvriskivanje i suze, kao što kurve čine kad im nešto leži na srcu. Pravo govoreći, ta ustanova nije zatvorila svoja vrata u njegovu čast, ali devojke su umele da se oproste, jedna po jedna, otimajući

* Nem. Veliki medved. (*Prim. prev.*)

vreme od minuta drugih klijenata i darujući njemu komade vremena, slatke i zasitne kao parčad torte. Bila je to besplatna noć, poklon, frojlajn Helga je čak otvorila šampanjac i, sa svojim autoritetom matrone, poljubila ga u čelo i stisla ga između prepona, moleći ga da zaboravi njihove zube, ali da se seća njihovih sisa. U Rozinoj sobi, dok je ona mazala svoju kožu otopinom jasmina (desnom rukom) i povremeno mazila svoju guzu (levom), devojke su redom ulazile i puštale ga da se pozdravi bez žurbe. Glodao je punačku resicu uveta, sa mindušom od stakla boje krvi, obuhvatao usnama okruglasta, ne oštra kolena, i šetao vrhom jezika duž tanane i mlečne kičme koju je najpre posuo cimetom, grickao dva pufnasta guza i duvao, polako, topao vazduh preko jednog ružičastog stomaka, sve dok nije pronašao pupak i poželeo da ga proguta. Njegovi prsti, kao deset sićušnih zmija, vrteli su se po listovima i butinama, gnezdili se u prevojima kukova i pazuha, uvrtali se kroz uvojke ofarbane u ljubičasto (ispod pubične kosti, gde su se zmijice prelivale preko vlažnih jazbina, milovale ih, ali se nisu u njih uvlačile), pljeskale svojim repovima bradavice, deset bradavica, obavijale se oko njih i pozdravljale se. Pre nego što će prilepiti nozdrve na jedanaestu bradavicu, najveću i najdrskiju od svih koje je ikada sreo, Jozef Štraus je dugo urinirao u posudu veličine šerpe, koju je pronašao iza zavese. Zatim je, zajedno sa svojom biografijom, uronio među Rozine butine, u pokušaju da se tamo otarasi prošlosti.

Zakasneli prolog

Ali, prvo, kao znak da su kraljevi božji pomazanici, a ne izabranici smrtnika, dogodilo se da mladoga grofa od Flandrije zakači prehlada. U fotelji, pokraj kamina koji mu je grejao telo i onih osam krštenih imena, Filip, Ežen, Ferdinand, Marija, Klement, Boduen, Leopold i Žorž, grof mora da je u šakama okretao zemaljski globus, otvarao geografske atlase i putopise, srkutao napitak od jajeta umućenog sa šećerom i prelevenog vrućim mlekom, stavljao na čelo obloge sa tinkturama od mentola, uzdisao i sisao štapiće od sladića, *lakritze* (ili *régliste*, kako su ga zvali frankofoni podanici), ali preznojavanje, groznica, kijanje i zima iza prozora činili su da zamišlja presto Ujedinjenih principata kao nekakav grub tabure hladan kao led. Možda u drugim okolnostima, da je zdrav, dok jaše ili lovi, poguran prolećem ka smelim željama i gestovima, ne bi požurio da odbije ponudu dobijenu sa Istoka, niti bi gledao na rumunsku krunu kao na nešto sićušno, što liči na turban. Bilo je to 1866, u februaru, početkom druge decenije njegovog života, a saveti njegovog iskusnog oca mu ne bi škodili. Tek što je Leopold I bio napustio svoju zemlju i porodicu oko Božića, kad je njegovo telo spuštено u kraljevsku grobnicu crkve Notr Dam, u Lakenu, a

duša mu se uznela u nebesa. Ostavio je za sobom, ipak, biografiju kojom je dominiralo plavetnilo, poput morskih pejzaža, ali ne zbog vode i vazduha, nego zahvaljujući boji krvi: rođen u bavarskom zamku Erenburg, sin vojvode od Saks-Koburg Saalfelda, pukovnik sa svojih pet godina u ruskom carskom puku Izmailovski, general u dvanaestoj, feldmaršal u dvadeset petoj i (nakon kampanje protiv Bonaparte, 1815. godine), mladi upravnik malog rodnog vojvodstva, ženjen tri puta (princezom Šarlotom Avgustom, jedinim zakonitim detetom budućeg engleskog kralja Džordža IV, glumicom Karolinom Bauer, koja je žurno postala grofica od Montgomerija, i princezom Luizom-Marijom Orleanskom, ćerkom Luja-Filipa I, kralja Francuske), dva puta udovac koji je u starost ušao u jeku jedne vanbračne veze (sa Arkadijom Klaret, isplaćenom titulom baronice od Epinghovena), otac šestorice dečaka i jedne devojčice, strog roditelj, blag monarh (prvi vladar one novonastale i trojezične države, Belgije), nepoljuljan holandskim vojnim agresijama i teritorijalnim pretenzijama, istrajan u pogledu projekata koje je doveo do srećnog svršetka (kao na izgradnji prve železničke linije na kontinentu, Brisel–Mehelen, otvorene 5. maja 1835), uticajan savetnik engleske kraljice Viktorije (i skriveni autor njenog braka s princem Albertom, njegovim nećakom), pristalica neutralnosti u burnoj 1848. godini, najzad, čovek sa sve više sedih u kosi, zatim, prilično osedeo, prilično ekstravagantan u pogledu izbora budućnosti za svoju jedinu ćerku Mariju-Šarlotu Ameliju, koja je otputovala preko okeana kao supruga meksičkog cara Maksimilijana. Vrlo je verovatno da je, iz čitavog tog niza činjenica, datuma, okolnosti, šansi, proračuna i sposobnosti, grof od Flandrije mislio na jednu stariju epizodu iz života svoga oca, neku vrstu prekretnice u

sudbini princa toliko zaokupljenog železničkim pitanjima. Godine 1830, dok se još nije zvao Leopold I od Belgije, nego samo Žorž Kretjen Frederik od Saks-Koburga, grof je ignorisao potrebu drugog naroda da se učvrsti pomoću jake loze, s titulama i čašću, pokazavši se nezainteresovanim za grčku krunu koja mu je bila ponuđena na tacni. Utonuo u presto, vrelog čela i s kašljem koji mu se pogoršavao sa spuštanjem večeri, grof se služio tim balkanskim presedanom kao kakvom lekarijom. Naročito stoga što se, tek je tada doznao, čitajući, u severnom delu poluostrva, gde su na karti figurirali donji tok reke Donau (Le Danube) i neke poviroke planine, Karpaten (Les Carpathes), nije čulo za filozofiju i lepe umetnosti, gde su balovi bili siromašni, a matematika služila posebno za brojanje ovaca. I, pre večere, putem pisma napisanog ljubičastim mastilom, odbio je odluku dve komore iz Bukurešća*, Izborne skupštine i Senata, koji su se 11. februara, u jedan sat, pod pritiskom ručka i nacionalnog interesa, okupili na zajedničkoj sednici i jednoglasno izabrali njegov dolazak na presto, ponovo ga krstivši imenom Filip I. U epohi u kojoj ni najbrže poštanske kočije ni najpouzdaniji golubovi pismonoše ne bi put od Brisela prešli brže nego za nedelju dana, pismo je stiglo na obale reke Dambovice brzinom i silinom munje, izazvavši drhtavicu kod određene gospode, trojice i jednog premijera, koji su videli kako su im neposredne namere osujećene i jedan širi civilizujući projekat okačen na čiviluk.

Na kraju, ta gospoda, N. Golesku, L. Katardžiju i N. Haralamb, kao slučajni trijumviri, članovi privremene vlade, i J. Gika, predsednik Saveta, ponovo su počeli da prevrću po

* U vreme zbivanja radnje u romanu, u Rumuniji se za glavni grad koristio naziv Bukurešč. (*Prim. prev.*)

lišću čuvenih porodičnih stabala, u potrazi za drugim princem sposobnim da zasnuje dinastiju i ukroti istoriju. Ali su, pre svega, ohrabreni događajima i preokretima, bojeći se prigovora budućih naraštaja i u nadi da će im san biti dobar savetnik, dugo i nemirno spavali. Upravo su bili izgubili jednu noć u palati, ubeđujući Aleksandrua Joana I da potpiše akt o abdikaciji, spakuje skroman prtljag i krene prema granici pod pratnjom voda planinskih lovaca. Sa svojim nezavršenim pariskim studijama, iz medicine i prava, mason i četrdesetosmaš*, ne i obrnuto, bivši gradonačelnik Galaca, ministar rata u Jašiju i pristalica ujedinjenja s liberalnim pogledima, Kuza je prekomerno zavoleo svoj presto i svoju ljubavnicu, zaboravljajući da stvari, od jednog trenutka nadalje, postaju skandalozne. Ispustio je iz vida kaos u administraciji, pljačku u javnim finansijama, rusko-turske pripreme za pevanje opela Pincipatima. Osim toga, uz beličaste oblake koji su se podizali putevima po zemlji, ne samo iza kočija, zaprega i dvoседа, nego i kad se tera dečurlija ili kad kokoške čeprkaju pred kišu, pustio je da se nakupi debela prašina na proglasima ad hok divana†. Bilo je prošlo devet godina od kako su se prosvetljeni umovi, u redengotima, okupili na poziv sila garanata, okretali situaciju sa svih strana, promišljali, ostavili intrige i neprijateljstva po strani, odmerili svaku reč da bi bila jasna njihova volja i postavili na čelo svog političkog programa dve kratke fraze: „Želimo ujedinjenje, ali isto tako žarko želimo i stranog princa“ (u Moldaviji) i „potrebno je da se princ koji će vladati izabere iz jedne od porodica evropskih

* Učesnik rumunske nacionalne revolucije iz 1848. (*Prim. prev.*)

† Ad-hok divani su bile savetodavne skupštine sazvane 7. oktobra 1857. u Moldaviji i 8. oktobra u Vlaškoj, sa ciljem da se izrazi volja stanovništva u pogledu definitivne organizacije rumunskih principata. (*Prim. prev.*)

suverena; a ta potreba je neodložna, apsolutna“ (u Vlaškoj). Tih starih tekstova, požutelih po fiokama, ormarićima i kovčezima, polako su se prisećali mnogi, ne bez razloga, ne zbog vežbe pamćenja, nego iz straha od potapanja lađe na kojoj su se svi nalazili. A predvodnici operacije spasavanja, tek ustali iz postelje, odmorni i jasnih misli, brzo su promenili svoju strategiju jer je plovilo pretrpelo nova oštećenja u poslednjoj oluji, izazvanoj odbijanjem grofa od Flandrije. Nakon što su opekli usne i spokoj vrućom supom od briselskog kupusa, njih četvorica – general Nikolaje Golesku, ministar unutrašnjih poslova i spoljnih poslova pod vojvodom Bibeskuom, koji je 1848. bio član revolucionarnog komiteta, privremene vlade i prve namesničke vladavine, Laskar Katarđiju, sa svojim vučjim čulima, izoštranim do tada samo na mestu prefekta i u porodici, pukovnik Nikolaje Haralamb, veleposednik, sin velikog ključara iz Krajove, i Jon Gika, ne toliko pisac, koliko bizaran turkoljubivi četrdesetosmaš, dugo beg od Samosa – bili su spremni da duvaju i u jogurt‡. Samim tim, nisu više žurili sa izgovaranjem imena, nego su pružili duge, nevidljive konce prema zapadnim dvorovima. Odlučili su da zamene politiku slutnji, nada i ostvarenih dela politikom obazrivog ispipavanja terena i diskrecije. Lutajući zapetljanim putevima, kontinentom punim šuma, močvara, zavejanih planina, drumskih razbojnika i vojnih patrola, mnogi su se konci zamrsili u pustinjama, a drugi, malobrojni, krenuli su utabanim putem ka Parizu. Tamo je, inače, bila počela konferencija sila garanata, gde je Visoka porta, zaintrigirana prilično slobodnjačkim vetrom koji je duvao kroz Principate, htela da iskoristi predviđanja fermama od novembra

‡ Rumunska poslovice: Ko se mlekom opeče – i u jogurt duva. (*Prim. prev.*)

1861, kojim se ujedinjenje priznaje samo u periodu vladavine A. J. Kuze, ograničene na sedam godina. Bilo je dana kada su, pravo govoreći, duše gospode iz Bukurešća drhtale poput lišća, a opunomoćeni predstavnici Francuske, Engleske, Turske, Pruske, Rusije, Austrije i Sardinije upotrebljavali retko čuvene tonove i glasnoće, koji su ličili na zveket oružja. Istog tog kraja februara, kad su Senom plutale sante leda i gomile đubreta, dva specijalna izaslanika rumunske vlade, Jon K. Bratijanu i Jon Balačeanu, pokazali su svoju umešnost u krivudanju po salonima, u plivanju poput ribe u visokom društvu, prodiranju u teško dostupne kancelarije, biblioteke i budoare. Uspeli su da oduševе i polaskaju, zagolicaju gordosti, taknu u osjetljive žice, naslute želje i izađu im u susret. Njihov napor da privuku simpatije nije bio uzaludan. Naročito među gospođama, gde se uvek krčkaju odluke koje su važne. Tako je uticajna Hortenzija Kornu, careva sestra po mleku, pokrenula čitav lanac slabosti, uvukavši u igru najpre baronicu od Franka. Ražalošćena sudbinom te udaljene zemljice, koja se tek pojavila i bila gotova da se raspadne, s praznim prestolom i paganima koji navaljuju na južnu granicu, baronica je ispričala sa žarom, kao neki tužni roman u kom su neuhranjeno, možda jektičavo siročе izbacili na ulicu nevaljali vratarčići. Ali takva pripovest nije mogla da podstakne solidarnost, samilost i privrženost njene bliske prijateljice Matilde Drujn de Luis, koja je bila supruga ministra spoljnih poslova, istovremeno predsednika konferencije na ivici tačke ključanja. Bila je kasnije čista formalnost da, dugo razrađivanim mehanizmima bračnog života, poruka bude prenesena dalje. Najzad, obavešten i pripremljen od strane drage osobe, pored koje je kao novorođenčе sisao istu dojku, i ubeden od strane šefa sopstvene diplomatije, Napoleon III

se kategorički usprotivio bilo kakvoj osmanskoj intervenciji severno od Dunava i dobronamerno načuljio uho za predloge za rumunsku krunu. Od proturena četiri imena priklonio se jedinom koje je pretpostavljalo srodstvo kako sa francuskom carskom lozom, tako i sa pruskom kraljevskom kućom. Karl Ajtel Fridrih Zefirinus Ludvig od Hoencolern-Sigmaringena spremao se da napuni 27 godina i, kao poručnik voda dragona iz Berlina, čekao je skoro celu deceniju unapređenje u čin kapetana. Zbog mraza koji je izdržao na poligonu za gađanje upravo mu je bila otekla leva strana vilice, iznad jednog zagnojenog kutnjaka. Imao je užasne bolove tako da je, dobrim delom ošamućen i pre nego što se posavetovao sa svojim ocem i ministrom predsednikom Fon Bizmarkom, pitao zubara koji mu je rezbario desni skalpelom da li bi možda pošao s njim u Bukarest, zauvek.

Jozef Štraus nikad nije čuo za taj grad i pretpostavljao je da se nalazi hiljadama kilometara daleko, negde u kolonijama. Bilo kako bilo, to pitanje mu se učinilo smešnim i beznačajnim, imajući u vidu da su se u čekaonici na stolicama previjala dvojica muškaraca i jedna žena dok je mladi oficir, od tolike količine gnoja nakupljenog iznad kutnjaka, verovatno video bele miševе. Kasnije, posle ručka, doktor je pak slučajno saznao da je taj pacijent sa otokom veličine oraha i svojim šašavim pitanjem bio srednji sin princa Karla Antona, vojnog upravitelja Renanije i savetnika kralja Vilhelma, doneдавно premijera. Začudio se. Onda je, nekoliko dobrih nedelja, pustio da se odvija njegov život lole, podeljen između kabineta koji je unajmljivao, sobe koju je delio s mačorom Zigfridom u suncem obasjanoj vili, pivnice *Der Große Bär* i bordela *Jedanaest sisa*. Tek je 14. aprila, kad su cvetali narcisi, a njegov mačor povredio njušku i šapu u kvartovskim mačjim

obračunima, pročitao u nekim novinama, zapanjen, sitnu vest o organizovanju nekog plebiscita: „Danas su pukovništvo i ministarstvo predložili, preko oglasa izlepljenih po ulicama, kandidaturu princa Karla Hoencolerna za presto Rumunije. Taj događaj je, čini se, celi narod ispunio radošću.“ Uveče, kad se šaljivi Karlo od Pruske sprema da se u foajeu berlinske opere obrati drugom Karlu (koji je, najzad, postao kapetan) pozdravom „Turčine“, zubara konac nije vukao ni kriglama piva, ni ćaskanju, ni partijama vista u pivnici, ni ka onih jedanaest sisa, po dve za pet živahnih ženica i jedna jedina, ogromna, na Rozinim prsima. Napunivši do vrha svoju čašicu šnapsa, pučkajući lulu i gledajući kroz širom otvoreni prozor u zvezde i strehe susedne kuće, her Štraus je zažalio što nije za ozbiljno uzeo mladoga oficira. Zaspao je sanjajući lepe žene i gomile nestrpljivih ljudi koji pred njegovim vratima čekaju da im ublaži zubobolje. Nakon nekoliko dana, kurir puka dragona mu je uručio žučkast koverat, sa zaglavljem i pečatom kuće Hoencolern-Sigmaringen. Lilo je kao iz kabla, ali koverat je izašao suv ispod vojničkog mantila.

Senke dragonskog kapetana

U junu, kad je dugodnevice blizu, zora sviće vrlo rano. Samo što tada, jedne srede, još nije bilo svanulo. Kočije natovarene koferima, torbama i kovčezima pokrenule su se kratkim trzajem, siva i povisoka kobila je zarzala i krenula da grize amove, drugi konj (ridan sa ožiljkom na vratu) nadimao je grudi a, iz jedne pletene korpe s poklopcem, mačor Zigfrid je očajno mjaukao. Zubar je izgubio iz vida zelene šalone, masivna vrata, bure s vodom u dvorištu i hrizanteme kod kapije, ali je video šarenu mačku kako trči uz ograde, veštima i brzim koracima preskačući preko polomljenih dasaka, uporna u tome da drži korak s konjima. Izgledala mu je lepo i s velikim stomakom. Na jednoj raskrsnici, gde su kočije skrenule ka jugu, mačka mora da se umorila ili da se sapsela u barijeru je više nije video, a uskoro, na ulicama iz pravca Oberbaumbricka, Zigfrid je prestao da se vrzma i tužno mjauče. Ugnjezdio se u svojoj korpi, s načuljenim crnim uvetom i vrhom repa podignutim uvis, dok je her Štraus, kog migrena nije napuštala, gledao kroz flekavi prozor oblake, tek probuđeni kej, beskrajne nizove zgrada na obalama Špreje, oblačice dima koji su izlazili iz stotina odžaka, mirnu vodu u kojoj se ogledalo crnpuasto nebo, najavljujući kišu. Razmišljao je o

cvrčanju plotni u tolikim kuhinjama, ozbiljno su ga prodrmale kočije kada su projurile preko mosta, možda od piva i šampanjca od prethodne večeri, možda od prizora kobasica, čvaraka i rebaraca koji su se pržili u svakoj kući, možda zbog tog pogleda koji je upravo nestajao, kao da neka nevidljiva ruka briše konture i boje sa dobro poznate slike.

Oluja je počela pri kraju jutra, otprilike sat vremena pošto je zubar uspeo da povrati i izbavi se od mučnine. Nisu ga gromovi i munje, lišeni siline, primorali da potraži zaklon, nego rafali koji su bičevali hladnim kapima. Zaustavili su se u jednoj gostionici koju su pronašli među brdima, gde su muškarac i žena krećili zidove, a odrpana devoјčura bezvolјno ribala podove. Pokraj prozora, sa šolјom vrućeg mleka u šakama, Jozef je imao dovolјno vremena da primeti da se napolju, mokar kao miš, kočijaš stara da priveže konje u prostranoј štali, da ih pokrije ćebadima i da im okači o vratove torbe sa ovsom. Unutra, gostioničar je užurbano baratao špahtlom i silno se znojio (svaki čas je skidao šešir i brisao ćelu krpom), žena je uzdisala i stalno se dizala na vrhove prstiju (teško se snalazila, budući punačka), devoјka se kretala napred-nazad, na kolenima, s košulјom koja joj se izvukla iz pojasa suknje (ostavljajući na videlu beli komad kože na leđima, pun pegica). Čudno, kreć i ceđ nisu iz prostorije uklanjali miris rakije, jabukovače i dima. Kiseo miris koji mu je grebao prazninu u stomaku. Kasnije, u podne, jedna je starica donela supu od patke i graška, a mačor je dobio kosti i ostatke bataka. Nije ih ni pipnuo.

Kad se zemlja malo prosušila, od vetra i podnevnog sunca koje je prevarilo oblake, kočije su se opet pokrenule. Lagani kas, koji se odmah pretvorio u galop, poveo je doktora u središte tog neobičnog putovanja (blagoslovenog? prokletog?

nije imao načina da zna), zapetljanog i riskantnog, rasparčanog i tuđeg, za koje se trudio da veruje da se neće pokazati kao nepopravljiva greška, najdužeg putovanja u njegovom životu, jedinog važnog, toliko važnog da ga je ponekad poređio s putovanjem na drugi svet, tek bio se uputio ka jednom mestu sa zelenilom ili, u svakom slučaju, pšenicom, mnogo pšenice, kako mu beše rekao jedan trgovac začinicima. Išao je tragovima dragonskog kapetana kao zakasnela senka, kopirajući njegove korake i pokrete sa udaljenosti od sedam nedelja, upravo rekonstruišući njegovu trasu, poštujući njegove savete i trošeći njegov novac. Nakon pisma iz sredine aprila, na koje je žurno i zahvalno odgovorio svojim pristankom, her Štraus je mesec i po dana kasnije iz ruku suvonjavog službenika primio novi koverat, praćen majušnim paketom, umotanim u voštanu hartiju. Nožem za otvaranje koverata sa posrebrenom drškom otvorio je oba, pazeći da ne polomi pečate, jedan poznat, onaj kuće Hoencolern-Sigmaringen, drugi prvi put viđen, verovatno sveži znak svežeg monarha. Njegov bivši pacijent, Karl Ajtel Fridrih Zefrinus Ludvig, sada postavljen na presto zemlje sa pet miliona duša, poslao mu je vrećicu duvana za lulu, u koju je sakrio toliko groševa, guldena i florina da se Jozefu zavrtilo u glavi, i kartu kontinenta, na kojoj je crvenim mastilom zabeležio plan puta i smeđim krstićima obeležio nekoliko ključnih tačaka. U pismu mu je pažljivo naveo šta treba da preduzme pri tom iscrpljujućem putovanju, naročito stoga što se rat sa Austrijom spremao da bukne, a on je, kao pruski lekar, morao preći preko neprijateljske teritorije, proći kroz neprijateljske granice i kontrole, izdržati sumnje i pronicljiva pitanja. Od njega se tražilo da sakrije svoj identitet, što je značilo ne samo nabavljanje lažnih dokumenata, koje mu je detaljno objašnjeno,

nego još jednu prilično smešnu stvar, naime uklanjanje sitnica koje bi mogle da ga odaju. Jozef Štraus je na to pristao nevoljno, čak tužno, i jednog od dana kada je spremao prtljag, makazicama je oparao monograme ušivene na vešu, brijačem je skinuo slovo S s lekarske tašne, sakrio diplomu i neke dokumente u postavu kaputa postavljenog krznom i, pregledajući knjigu po knjigu, istrgnuo stranice koje su nosile njegov potpis.

Od sive kobile (nimalo jogunaste) i rideg konja (vrednog i poštenog) rastao se na železničkoj stanici u Magdeburgu. Isplatio je kočijašu honorar, pustio nosača da se pozabavi čitavim prtljagom i s korpom od pruća na ramenu ušao u obližnju krčmu, u sumrak, dok se zelenkasti fenjer ljuljao iznad vrata. Iako je poručio pastrmku u pavlaci ne bi li se zajedno radovali večeri, mačor je odbio da jede. Bio je to jedanaesti put od polaska. Umotan kao đevrek, nakostrešene dlake i prednjih šapa prilepljenih za oči, Zigfrid je izgledao jako bolestan. Zubar je trepnuo, zapalio lulu, počeo da ispušta oblake dima ka tavanu i srče liker od ribizli. Zatim su proveli noć i prvo jutro u vozu, uz kloparanje točkova, pućkanje i sirenu lokomotive, s letnjim pejzažima juga, nepomućenom ljubaznošću konduktera i blebetanjem jednog sitnog bankarskog službenika koji je išao da poseti sestru u nekom sanatorijumu u Graubindenu. Tek u Cirihi, na mansardi jeftinog hotela, Jozef je uzeo svog prijatelja u narućje, mazio ga snažno po potiljku i ispod brade, stegao ga na grudi i govorio mu, objašnjavao mu stvari koje mačor sasvim sigurno nije želeo da čuje, na primer, zašto nisu odabrali železnicu od prvog trenutka nego su se vukli sto pedeset kilometara kočijama, zašto se nisu uputili pravo ka istoku nego su pošli ka zapadu i jugu, stigavši u Švajcarsku, zašto je potreban lažni pasoš, kako

bubnjaju doboši dve vojske, kako se vijore borbene zastave i kako marširaju trupe, zašto vlasnica pansiona u Berlinu, prijatelji i devojke iz *Jedanaest sisa* moraju da znaju da se on preselio u Štutgart i da nije krenuo u potragu za nekim princem avanturistom, zašto je kralj kralj, bez obzira na stanje zuba, kako je to brojati i držati u šaci zlatne kovanice, zašto satovi stalno kucaju i, najzad, zašto ljudi stare. Tu na reči o vremenu i uzrastima, Zigfrid je zadrhtao, načuljio crno uvo (ono belo mu je ostalo spušteno) i podigao vrh repa. Glas gospodara je omekšao, maženje je posustalo, vazduh u sobi je postajao sve topliji, verovatno od usijanog krova i ispovesti koje su počinjale da teku. Ali najpre je, kao iz bušnog bokala, kanulo dosta kapi iskrenosti, kapi koje su se skupile u jednoj bari, maloj, ovalnoj svetlucavoj u tišini podneva, a voda je pošla ka dolini, podovima, tanka i čista nit, tečnost koja se videla i nije se videla, budući sačinjena, kapricom hemije, samo od snova, razočaranja, nadanja, rana, pretpostavki i taština. Her Štraus, koji je usred poslednje zime, osmog dana januara napunio tri-deset godina, pričao je svakojake stvari, nije pripovedao, nije brbljao, prosto je govorio da želi da izađe iz ćorsokaka, da na svetu postoji mnogo sisa, u svakom slučaju više od jedanaest, da sve što je monotono zaglupljuje, da su pivo i šnaps dobri, ali da ni vino nije za bacanje, da svaki tržić ječi od tufnastih, pegavih, crno-belih, sivih, žutih, sakatih ili punačkih, zrikavih, ćopavih, svih vrsta mačaka, da ti požar koji te liši majke i sestre spali srce zauvek, osuši ti ga i nadimi kao šunku, da dođe neki čas, odjednom, kada te više ništa ne vezuje ni za koga niti za ono što je oko tebe, da je izvan jednog carstva od tri lanca planina i nesagledivih ravnica moguće da se rodiš još jednom, da biti zubar jednog kralja nije isto što i cediti gnoj iz usta jednog dragonskog kapetana, da imati suprugu

znači imati decu, da je nova zemlja novo mesto, a novo je mesto nova šansa, da se partije vista mogu igrati bilo gde, da sadašnjost i tuga liče na govno, a da budućnost može, uz božju milost, da izgleda bolje, da supruga znači majka, da mlad mačor ima toliko semena da može zemlju da napuni mladuncima, da izvan jednog carstva, iza tri lanca planina i nesagledivih ravnica možda nije raj, ali ni pakao ne može biti, da se, ako su guske spasile Rim, a ta zemlja uzela sebi ime Rumunija, tamo može naći dosta džigerice koju možeš da pržiš s kriškama jabuke, crnim biberom i crnim lukom, da je supruga sestra, da nijedan put nije bez povratka, da je jedno-oki u zemlji slepaca uvek car, da supruga znači žena, ali ne bilo kakva žena nego neka koja se ispilila iz jajeta anđela ili vraga. Tako, dobro je, i tako dalje, sve je to Jozef Štraus izrekao na mansardi hotela u Cirihu dok je soba postajala usijana, a na kraju je od mačora zatražio oprostaj i začutao. Upravo tada je Zigfrid, već neko vreme opružen na grudima prosedog i mršavog muškarca, s njuškom postavljenom između ključnih kostiju bledog i srdačnog muškarca i gledajući pravo u oči muškarca sa smeđim i krupnim očima, klisnuo ka prozoru i u letu uhvati ogromnu zunzaru. Progutao ju je, zatim oštro mjauknuo, kao da ga glad probada u stomaku.

Žurno su se založili, upravo gušćjom džigericom, ali ne prženom u tiganju, nego pečenom u rerni, tačnije s parčićima rolata umotanog u slatku alevu papriku, đumbir i cve-tove bagrema, pa je zatim on zatražio konjak i hladno mleko, jedan je preferirao retke gutljaje, tek toliko da promućka piće po naduvenim obrazima i ispod jezika, a drugi se opredelio za užurbano laptanje, tek da oseti kako mu nešto hladno klizi niz grlo, umirili su se tako da im se mir, kao stanje stvari, činio apsurdnim i dosadnim, hodali su tihim ulicama, popeli se uz

nebrojene stepenice i opet stigli na zagušljivu mansardu, uvereni da je lenjost vrhunska vrlina, prepustili se snu, jedan u ne baš mekom krevetu, drugi na tepihu, baš na udaru sunca, jedan je ispustio uzdah a drugi mjauknuo kad se začulo kućanje na vratima. Na Jozefovo čuđenje, u prostoriju je ušao isti onaj suvonjavi činovnik koji mu je šesnaest dana ranije, u Berlinu, uručio koverat sa dva pečata i paketić uvijen u voštanu hartiju. Upoznali su se tek tu i tada, znojeći se zajedno, kad su zubarevi kapci bili teški kao olovo, a njegova odeća bila ne sasvim prikladna. Posetilac se zvao Volf Diter Trump i činilo se da ne primećuje kako doktor zakopčava dugmad na košulji i oblači prsluk, kako ispravlja nabore na pantalonama. Bio je to lični sekretar princeze Marije, najmlađe u porodici Hoencolern. Taj gospodin se kratko nakašljao, kao da će mu kašalj pomoći, spustio je pasoš na sto, začudio se običaju hotela da drži mačore po sobama (da bi čuvali mušterije od miševa, mislio je on) i precizirao da je dokument ispravan, sa svim zaglavljima, parafima i zvaničnim potpisima, pošto ga je izdao sami upravitelj kantona St. Galen, her Eplija, nije ga izradio neki falsifikator. Izrazivši mišljenje da jedna kišica ne bi škodila, da bi od nje priroda živnula, gost je izgovorio i ime, Jozef Kranih, koje je zubar bio dužan da nosi do kraja putovanja, a izbor imena je bio plod inspiracije (ili hira) upravitelja, koji je smatrao da su noj i ždral, jedan Štraus i jedan Kranih, u srodstvu. S rukama spojenim iza leđa, u ponedeljak u zalazak sunca, sekretar je dodao da je napravio rezervaciju za voz koji napušta Bavarsku u petak, kad padne mrak. Na kraju, her Trump je iz jednog džepa izvadio kutijicu umotan u kestenjast somot, obrisao je vrhovima prstiju i stavio je pored pasoša. Mali olovni vojnik, u stavu spremnom za napad i pobedu, morao je da stigne do mladog balkanskog

kralja. Neizostavno. Od njegove mlađe sestre Marije, koja ga je pronašla skrivenog ispod gomile vojnih traktata, na njegovom radnom stolu u dvorcu Sigmaringen.

Prelazak preko Bodenskog jezera nije bio baš prava radost, pošto su se svetlucanje širokog prostora, drhtanje pri ukrcavanju, mornarska rutina i aroma čaja popijenog u luci, u Roršahu, istopili pod ljuljanjem tog ogromnog plavičastog prostranstva, nazivanog i Schwäbisches Meer*. Ljuljanje je kod doktora izazvalo užasnije mučnine nego pivo i šampanjac, terajući ga da se triput naginje preko ograde donje palube i rasipa vodu s nesvarenim delovima doručka i žučkastom, kiselom tečnošću, tako kako penušavi tragovi talasa, rasutih jezerom koje je imalo i treći naziv, Konstanc, možda nisu zasluživali. Vrtoglavica se malo smirila u Lindauu, gde je tresući se uspeo da proguta deset kapi kinina pomešanih sa smeđim šećerom, i definitivno prošla u poštanskim kolima koja su jurila ka severu, nakon što je istrljao slepoočnice i nadlanice tamponima namočenim u sirće. Zanoćio je u Memingenu, potom u Augsburgu, a u Minhenu je otkrio da je taj grad veseo, kao početkom proleća. Dopustio je sebi lagan ručak i dosta časova uživanja, posmatrao gospođe koje su izašle u šetnju, guvernante i bučnu decu, grupu dominikanskih kaluđerica, zadihanu pekarku i jednu devojčuru sa balom prljavog veša, jeo kolače s trešnjama i sirupom, zastao u hladovini (gde mu se lula polako ugasila) pokraj jedne služavke koja se popela na merdevine i prala izlog drogerije, dobro podvrnute suknje i sa modricom na levoj butini, prelistao novine (sa upaljenom lulom), našao slobodnog vremena za pivo i oduševljavao se cirkuzantima koji su udarali u daire,

* Nem. Švapsko more. (*Prim. prev.*)

svirali trube, plesali i žonglirali šarenim lopticama. Tamo se, na malom trgu, i prekinula nit zadovoljstva kad je kučence s cilindrom, koje je zavijalo i klatilo se u ritmu muzike, napustilo predstavu, prestalo da sluša dresera i napalo Zigfrida. Sve devojkice su zavrištale, jedna gospođa se saplela o nabore haljine i umalo nije pala na kaldrmu, bogoslov i bakalski pomoćnik su skočili u kolica sa ugljem, jedna starica se pribila uza zid, a pas, koliko je bio mali i prgav, promuklo je lajao, iskezio se, režao i ujedaio u prazno. Mačor, koji se popeo na neku ogradu, nakostrešio je rep, siktao, zatim se okrenuo oko sebe i poprskao kučence mokraćom.

Vagon druge klase u kom je bilo rezervisano mesto za Jozefa Kranuha izgledao je novo. I u tom dekoru, s lamperijom i lepo lakiranim klupama, doktor je proveo mnogo, vrlo mnogo vremena, ne toliko po tome kako su se okretale kazaljke džepnog sata, koliko po tome kako su ga merili njegovi instinkti. Proučio je drvenariju i uverio se da je izrađena od hrasta, javora i bukve, pogledao kroz prozor ne razlikujući ništa kroz spoljni mrak, u ritmu i tonovima okolnog disanja (u pištećoj tišini, koja samo tišina nije bila) razaznao je kašalj muškarca pokraj vrata, mljackanje seoskog sveštenika, lagano hrkanje ožalošćene žene, prevrtanje trgovca s ridim zulufima i nerazumljive krhotine reči pegave devojkice. Tek u Salzburgu, na austrijskoj granici, čuo je otkucaje svog srca, koji su, začudo, bili snažniji od otkucaja časovnika. Kako nije mogao da vidi svoje srce, pogledao je pozlaćeni časovnik s poklopcem, na čijoj su poledini bila gravirana imena njegove majke i sestre, Gertrude i Irma. Pokazivao je deset minuta do četiri ujutru, hladan, vlažan čas, koji će uskoro iščeznuti, progutan svetlošću početka dana. Ali pre nego što će taj čas nestati, preći u memoriju knjiga i sveta, tada, u deset do četiri

ujutru, vetar se provukao kroz isparenja lokomotive, odagnao železničke mirise i ispunio Jozefove nozdrve parfemom od jorgovana. Začuden, zubar je nedaleko odatle ugledao olitali nevelik žbun, rascvetan krajem juna. Pomislio je da je takva sudbina planinskih biljaka, uvek zakasnela, a ta pomisao, začudenost i komešanje na peronu učinili su da zaboravi otkucaje svog srca i zakorači u čekaonicu. Unutra, tela su spotičući se izlazila iz sna, razgovori se šapatom vodili, vazduh cvrčao zajedno sa svećama i uvećavao graške znoja, samo se jedan oficir neprekidno vrzmao, još jednom proveravao pasoše, postavljao putnicima stroga pitanja, izdavao naređenja graničarima, vojnicima i svojim ađutantima; kad je na njega došao red, her Kranih je upravo žvakao komad dimljene ribe. Pronašao ga je u maramici, gde je ostao od poslednjeg mačorovog obroka. Sasvim izvesno, poručniku se nije svideo zadah dimljene ribe, iskrivio je nos, na brzinu pročitao dokumente i s prezirom pogledao švajcarskog lekara, katolika, neoženjenog, smeđeg, očiju kestenjaste boje, koji se uputio u Bukarest, sa željom da leči zube Vlaha i skrasi se. Posle toga voz je otklizao šinama ka Beču, mileo među kretanjima trupa i ratnim manevrima, prepustio se milovanju vrućine i snoplja zrelog žita, dahtao kao vitak hrt veran svojoj svrsi, ispuštao dim i zbunio se, kao neki gospodičić, kad se približio tom gradu kog su razmazile suđaje. Jedan putnik, s korpom ispod ruke i pravim imenom koje nadahnuje toliko veza s valcerom, a da pritom nijedna ne postoji, izdvojio se iz vojničke gužve na zapadnoj železničkoj stanici i prešao preko srca carstva, u kočijama, između srećnih zgrada i vrtova, po živahnim bulevarima, do istočne železničke stanice. Tokom puta, tražio je od kočijaša da se triput zaustavi: kod jedne katedrale, radi trenutaka mira i zahvalnosti, kod

neke bakalnice, radi šunke, švajcarskog sira i maslina, i kod jedne pivnice, radi samo jedne krigle. Josef je upoznao novi sumrak dremajući, u novom vagonu druge klase, s novim saputnicima i novim ciljem, Peštom, jednim plućnim krilom imperije, dok je drugo bilo Budim. Dalje, pretpostavljajući da neko u šakama okreće zemaljsku kuglu (kao što je činio jedan prehladeni grof, u februaru, u Briselu) ili da proučava mapu sveta, moglo bi se reći da se zubar spustio za jedan centimetar, najviše centimetar i po (oko pet stotina kilometara, zapravo), sve do jednog stopala carstva, tamo gde se završavala železnička pruga i gde su se nazirale, još jednom, vode Dunava. A u Bazijašu, sumornom gradiću kojim je vladala trgovina ugljem, koferi, torbe i kovčezi koji su pošli iz Berlina, zajedno sa svojim vlasnikom i mačorom iz korpe, po drugi put su se ukrcali na brod. Dokumenta putnika bila su pažljivo pregledana, tako da zanimanje her Kranuha nije ostalo nepoznato kapetanu, jednom tipu negovanih brkova i dobrog pamćenja. Ta činjenica je, minorna na prvi pogled, ipak počela naglo da raste između ogromnih stena kroz koje je reka prosecala svoj put, rasla i rasla, nadimala se i postala značajna činjenica ispred jednog duguljastog ostrva, okupiranog utvrđenjem, belim kućama, franjevačkim manastirom i zasadima duvana. Tamo, pored ostrva koje je nosilo tursko ime Ada Kale, dežurni oficir se užurbano pojavio na donjoj palubi, uzviknuo ime jedne ptice selice i naišao na bledog i mršavog gospodina koji je u krilu držao mačku. Zamolio ga je da hitno dođe u jednu od kabina prve klase, gde je neka baronica, mlada Ruskinja, počela da se porađa. Uza svu svoju naklonjenost ozdravljanju zuba, doktor nije oklevao, požurio je da uzme svoju lekarsku tašnu i stigne u prostoriju, ni prostranu, ni tesnu, sa sunčanim otvorima, u kojoj je ta

žena stenjala i drhtala, bleđa, plave kose, uplašena i začuđena, opružena na krevetu. Aksinja Larisa Jakovljeva se nalazila na kraju svadbenog putovanja dužeg od jedne godine, pokvasila je haljinu i pokrivače pri pucanju vodenjaka, udubljavala se u porođajne muke, dok je njen muž, vremešan, mnogo vremešniji, milovao i ljubio njene dlanove, govorio nepovezano, žalobno, plakao (onako, prigušeno), krivio sebe da je pogrešno proračunao termin i odložio povratak kući. Jozef je posmatrao i ćutao, četvrt minuta, polovinu, nije bio impresioniran baronovom kuknjavom, pozajmio mu je bočicu sa mirišljivim solima, zamolio ga da izađe u hodnik i zatražio da pošalje posudu s vrelom vodom. Zatim se vreme još jednom izdužilo, kao lenji puž, ponekad se skupljalo u kućicu i dre-malo, ponekad neodlučno napredovalo, sve dok blizu večeri beba nije ugledala svetlost dana. Bio je to plavušast dečak, koji je glasno i začuđeno vrištao, u zaista izuzetnim okolnostima: imao je roditelje Ruse, bio rođen uz pomoć švajcarskog (zapravo, nemačkog) zubara i nalazio se na austrougarskom brodu, sa češkim kapetanom, između obala Bugarske i Rumunije, kojima su duvali vetrovi iz Istanbula. Zahvaljujući Osipu Afanasijeviču Jakovljevu, lekar je iskapio četiri čaše votke, velike, pune, i priznao da nikad pre nije prisustvovao porođaju. Tačno je znao, dok su se nebo i ljudi sa palube vrtoglavo klatili, da će njegovo prvo dete takođe biti dečak. Udarajući Dunav lopaticama, ritmično, kao da na bokovima nosi točkove vodenice, parobrod je odavno bio prošao pored Turnu Severina, gde je on trebalo da se iskrci, i spremao se da pristane u Đurđuu. Do tamo je Jozef spavao čvrstim snom, ni dva cela sata, zaboravivši na Zigfrida, mladu majku, prošlost i budućnost. Na suvom su ga dočekali oluja prašine i desetine ljudi, neki od njih bos, koji su se tiskali da mu ponesu

prtljag. Tek je u kupeu koji ga je drmusao na putu ka Buku-rešču pronašao prsten s dijamantom. Bio je u kutiji od šibica. Pored lule. Pre toga ga je video na baronovoj levoj ruci, na njegovom srednjem prstu, kad su nazdravljali srećnoj zvezdi novorođenog. Nasmejao se.

*

Ispočetka, mutna svetlost je pokrivala detalje i osobnosti, dopuštala je da se razaznaju samo siluete i zreli kašalj, tako da su njihove lične istorije nalikovale jedna na drugu kao dve kapi vina. Kapi vina nisu kao kapi vode, mogu biti istih oblika i boja, ali imati različite ukuse; na primer, kap kaberna i kap pino noara. Na svom putu ka Principatima, dragonski kape-tan je napisao i poslao pisma pruskom kralju, caru, francuskom imperatoru i onom austrijskom, išao je u pratnji vernoga posteljnika Fon Majenfiša, savetnika Fon Vernera i tri obične sluge, nosio je naočare sa običnim staklom, bez dioptrije, da ga ne prepoznaju, svuda je i uvek prolazio kao Karl Hetingen, zajmeći ime od porodičnog švajcarskog dvorca, iz Vajnburga, zatekao se jedanput u krugu starih drugova iz habzburške vojske, budući primoran da se sakrije iza širom otvorenih novina, proveo je tri dana u štrokavom svratištu u čekanju parobroda kog su blokirali vojni transporti, začudo iskočio na ponton u Turnu Severinu, iako je imao kartu za Odesu, najzad, bezbroj stvari odigralo se drugačije nego na hodočašću zubara, koji nije slao pisma nikome, radovao se društvu jednog mačora, dobio lažno ime zamenom imena nekih vrsta ptica, nije se prerusavao i nije ugledao nijedno poznato lice. Uza sve to, po logici epohe, njihova putovanja su ličila toliko koliko mogu ličiti dve kapi vina različitih sorti. Budući da su pratili istu trasu, obojica Nemci, sa lažnim

pasošima, obojica su birali mesta u drugoj klasi i sećali se ponekad, kao iz vedra neba, malog olovnog vojnika zatvorenog u malu kutiju pokrivenu smeđim somotom.

Ali nakon što su kročili na vlašku zemlju, jedan 8. maja 1866. (po julijanskom kalendaru), drugi sedam nedelja kasnije, 25. juna, ništa više nije bilo isto. Jozef Štraus nije potražio telegraf da bi najavio svoj dolazak u novu otadžbinu, nije uživao u kočijama u koje je upregnuto osam konja, nije prešao Žiju na plutajućem mostu (u zoru, po pasjem vremenu), nije u Krajovi naišao na šarenu gomilu ljudi i trijumfalnu kapiju od granja vrbe, nisu ga čuvala dva niza pešadinaca i nije noćio u pro hladnom konaku (gde je razgovarao s jednom ženom koja je prošla kroz mnogo toga, Zinkom, njenim sinom Nikolajem, liberalom i trijumvirom, s raznim ministrima i šefom vlade, nekadašnjim begom od Samosa), ušao je u Bukurešć s juga, kroz neku smrdljivu mahalalu, u nimalo impresivnom kabrioletu, ni u kom slučaju ne dolazeći iz pravca Titua (u kočijama ukrašenim tračicama, s dvanaest belih konja, u pratnji odreda ulana i ceremonijalne povorke), nije se kupao, nije oblačio svečanu odeću da bi na dar dobio ključeve grada (pokraj šume Baneasa), nije slušao govor gradonačelnika (koji je zvučao otprilike ovako: „Suverenu Rumunije! Dali smo ti krunu Štefana Velikog i Mihaila Hrabrog, od danas nadalje tvojih pradedova, povрати Rumuniji njen antički sjaj! Učini od ove lepe zemlje naprednog čuvara savremenih sloboda, novi bulevar zapadne civilizacije!“) i nije odgovorio na francuskom, izazivajući najpre žamor, zatim uzvike i na kraju pljusak (prvi posle tri meseca suše), nije s jednog kraja grada na drugi kraj prošetao onom dugačkom i širokom ulicom, jedinom koja je popločana (a koju zovu Podul Mogošoajej), zabezекnut rupama, smradom

i zgradama, nije se trudio da stoji pravo i uravnoteženo pred toliko dronjaka, cveća, zastava, tepiha koji su visili kroz prozore, klicanja (ili uzvika svetine), topovskih salvi i kloparanja zvona, belih golubova koji lepršaju ka nebu, vrana koje uplašeno lete i listova hartije (sa pesmama ispisanim krasnopisom) koje su lebdele kao suvo lišće (usred proleća), nije pozdravljao planinske lovce ni pešadijske trupe, konjicu i artiljeriju koji su mu ukazivali čast, nije pitao (ispred jedne prizemne kuće sa dva vojnika na kapiji) „Čega ima u ovoj kući?“ i nije insistirao, ne razumevajući odgovor, „Où est le palais?“*, nije bio dočekan na vrhu jednog brda od same Njegove Svetosti Nifona (sa zlatnim krstom u desnoj ruci, posrebrenim Jevanđeljem u levoj i saborom sveštenika iza leđa, u skupim odeždama), nije prisustvovao službi u Mitropoliji i nije kročio u veliku salu Parlamenta (malu, zapravo) da bi izgovorio prvu rumunsku reč u životu („Jur!“†), da bi pratio Manolakea Kostakea Epureanua koji se nakašljavao i pročišćavao glas (u svojstvu predsednika Ustavotvorne skupštine) i da bi bio proglašen Gospodarem (vrstom kralja, dakle) te zemlje. Ali kako ništa na svetu savršeno nije, pa ni razlike, postojala je i jedna zajednička stvar u njihovom stizanju u Bukurešč. Princ Karl Ajtel Fridrih Zefirinus Ludvig, pre nego što će se nazvati Karolom I, i her Jozef Štraus, čim je stigao u centar grada, kolačili su se i čudili kad su videli mnoštvo svinja kako se valjaju u blatu, slobodne i debele, pod samim prozorima kuće koja je prolazila kao vladarska palata. Toliko.

A kada je dan 25. juna počeo da se smrkava, tako da su se oblaci prašine rasipali a smeće polako, polako nestajalo u mraku, zubar je svratio u neki han, blizu neke reke, usrećio

* Fr. „Gde je palata?“ (*Prim. prev.*)

† Rum. Zaklinjem se. (*Prim. prev.*)

se kobasicama punim masti i nije više imao snage da moći pero u mastilo. Tek ujutru, pošto je istopio deset kapi kinina u smeđem šećeru i nabavio čašu mleka za mačora, detaljno je pisao svom dobročinitelju. Jednog od narednih dana, nakon što je bio primljen u suverenov radni kabinet i nakon što mu je ovaj, u zamenu za malog olovnog vojnika, poverio jednog gardijskog oficira koji će mu pomoći u potrazi za stanom, Jozef je naišao na nemačku ulicu, sa svakojakim trgovcima, advokatima, zanatlijama i farmaceutima, s beležnicima, bankarskim službenicima, zlatarima i sajdžijama. Zvala se Lipskani, podsećajući na Lajpcig*. Uskoro, berlinski je doktor otkrio da nije bio jedina senka dragonskog kapetana, kao što je, iz naivnosti i nastojanja da ne lupa previše glavu, neko vreme zamišljao. Oko prestola su se vrzmale nebrojene druge senke, među kojima jedan lekar sa činom pukovnika, kopile, čini se, jedan gospodin po prezimenu Bratijanu, sa inicijalima I i K, i jedan profesor koji je govorio jako čudno, kao da govori latinski, iako se trudio da vladara nadahne rumunskim. Štaviše, Jozef je otkrio da čak nije bio ni prvi zubar u gradu. Među romanima, stihovima i tomovima naučnih knjiga, pronašao je crvenkastu knjižicu, štampanu ćirilicom, s koje mu je knjižar pročitao *I. Seliger, zubar u Bukureštu; Pouke o čistoći usta i čuvanju zdravlja zuba*. Bila je štampana 1828. Kupio ju je.

* Rum. Lipsca – Lajpcig; Lipskani – Lajpcizani. (*Prim. prev.*)